

Nr 22.

Ankom till riksdagens kansli den 22 april 1940 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med hemställan om riksdagens samtycke till utfärdande av förordnande jämlikt 1 § lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt.

Genom en den 17 april 1940 dagtecknad proposition, nr 215, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden föreslagit riksdagen att giva sitt samtycke till utfärdande av förordnande, att 2—7 kap. lagen den 30 december 1939 om tjänsteplikt skola äga tillämpning.

Lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt är, i likhet med flera andra författningar av beredskapslagstiftnings natur, så uppbyggd, att dess centrala bestämmelser, vilka återfinnas i 2—7 kapitlen av lagen, träda i tillämpning först sedan Kungl. Maj:t därom särskilt förordnat. Sådant förordnande må utfärdas vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden. Under tid, då riksdagen är samlad, må förordnande utfärdas endast med riksdagens samtycke. Något dylikt förordnande har ännu icke utfärdats.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, har framhållit, att det under de senaste dagarna skett en avsevärd försämring i läget på arbetsmarknaden. Sjökrigets intensifiering alldeles utanför våra kuster innebure de allvarligaste faror för vår utrikeshandel, vilka kunde draga med sig behov av stora omgrupperingar av landets arbetskraft. Den förstärkta försvarsberedskapen infölle mycket olyckligt med hänsyn till vårarbetet inom jordbruket. Nyligen ingångna underrättelser tydde på att på sina håll inom jordbruket i södra Sverige ett svårt läge uppkommit. Jämväl frågan om arbetskraft till ökad produktion av brännved vore ägnad att ingiva bekymmer. För att möta dessa svårigheter erbjöde lagen om tjänsteplikt främst möjligheten till en förändring av den offentliga arbetsförmedlingen, innebärande ett faktiskt — om ock ej formellt — förstatligande samt tillskapande av en effektiv central ledning för verksamheten. Att sålunda ett mera effektivt instrument för omgruppering av arbetskraft erhöles, vore i nuvarande läge det krav, som först framträdde. Denna anordning vore därjämte avsedd som en beredskapsorganisation för ett eventuellt genomförande av någon av lagens övriga former för ingripanden: arbetsförmedlingstvång, företrädesbestämmelser och olika slag av tjänsteplikt. Huruvida någon av dessa kunde bliva erforderlig, vore det nu icke möjligt att överblicka. Det

vore emellertid oriktigt att blunda för att utvecklingen snabbt kunde komma att kräva, att även övriga delar av lagen måste vinna tillämpning. Departementschefen ansåg sig därför böra föreslå som en beredskapsåtgärd, att jämväl dessa formellt sättas i kraft.

Genom en likaledes den 17 april 1940 dagtecknad proposition, nr 216, vilken hänvisats till statsutskottet, har Kungl. Maj:t förelagt riksdagen förslag om uppdrag åt statens arbetsmarknadskommission att vara riksarbetsstyrelse i lagens mening och om inrättande av lokala underorgan åt kommissionen med uppdrag att vara länsarbetsstyrelser. Jämväl de anslagsfrågor, som sammanhånga med dessa åtgärder, hava i sistnämnda proposition upptagits till behandling.

Utskottet.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det i förevarande proposition framlagda förslaget och får alltså hemställa,

att riksdagen giver sitt samtycke till utfärdande av förordnande, att 2—7 kap. lagen den 30 december 1939 (nr 934) om tjänsteplikt skola äga tillämpning.

Stockholm den 22 april 1940.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman, Hagman, Linnér, John Gustavson, Wistrand, Sten, Näslund* och *Nils Elowsson*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, herrar *Hage, Sandström, Hermansson* i Norrköping, *von Seth, Barnekow* och *Holm*, fru *Elsa Johansson* samt herr *Persson* i Norrby.